

I. Ekonomski dvi`ewa vo periodot januari - juni 2003 godina

Ostvarenite makroekonomski dvi`ewa vo prvoto polugodie od 2003 godina navestuvaa deka makedonskata ekonomija postepeno izleguva od ekonomskata kriza. Potvrda za vakvata konstatacija pretstavuva ostvareniot ekonomski porast, pod vlijanie na intenziviranata aktivnost vo industrijata i trgovijata. Pritoa, vo nabqduvaniot period od 2003 godina prodol`i kontinuitetot vo odr`uvaweto na cenovната stabilnost, {to pretstavuva ostvaruvawe na osnovната i zakonski utvrdena cel na monetarnata politika. Relaksiraniot karakter na monetarnata politika be{e poddr`an so istovremeno porestriktivno tro{ewe na buxetot vo sporedba so istiot period od 2002 godina.

Tabela 1

Osnovni ekonomski indikator i

	XII.2002	I.2003	II.2003	III.2003	IV.2003	V.2003	VI.2003	I-VI.2003/ I-VI.2002
industrijsko proizvodstvo (mesec/ist mesec od prethodna godina, vo %)	13,4	8,4	-13,7	15,8	-0,5	12,5	-0,1	3,5
tro{oci na `ivotot (mesec/prethoden mesec, vo %)	-0,1	0,4	-0,2	0,0	1,4	0,6	-0,9	0,3
ceni na malo (mesec/prethoden mesec, vo %)	-0,2	0,7	-0,1	0,0	1,7	0,8	-1,3	2,0
- stoki	-0,4	0,8	-0,1	0,0	0,9	0,4	-1,7	0,4
- uslugi	0,1	0,5	0,0	0,1	3,1	1,4	-0,4	5,1
ceni na proizvo{iteli na industrijski proizvodi (mesec/prethoden mesec, vo %)	0,1	1,2	-0,1	-0,1	0,0	-0,3	-1,6	0,3
								VI.2003/ XII.2002 (vo %)
broj na vraboteni (vo apsoluten iznos)	277.994	277.261	277.795	277.368	277.042	276.657	275.860	-0,8
								I-VI.2003 (prosek)
prose~no isplateni neto plata po rabotnik (po meseci, vo apsoluten iznos)	11.550	11.760	11.407	11.545	11.777	11.798	11.860	11.690
(po meseci, vo milioni denari)								I-VI.2003 (vkupno)
promet vo trgovijata	11.560	9.667	10.367	11.792	11.338	9.045	8.981	61.191
- trgovija na malo	4.582	3.911	3.853	4.423	4.220	3.279	3.249	22.935
- trgovija na golemo	6.978	5.757	6.514	7.369	7.119	5.766	5.731	38.256
vkupni buxetski prihodi	8.973	4.119	4.040	5.705	5.696	6.517	5.179	31.257
vkupni prihodi na fondovite	5.729	3.436	3.852	4.036	4.209	3.982	4.556	24.098
vkupni buxetski rashodi	8.543	5.330	3.990	4.799	5.937	5.313	5.254	30.623
vkupni rashodi na fondovite	5.601	3.743	3.904	4.190	4.094	4.168	4.414	24.513

Vo prvata polovina od 2003 godina be{e ostvarena niska i stabilna stapka na inflacija, vo uslovi na stabilen devizen kurs na denarot vo odnos na evroto. Pritoa, glavni determinanti na nivoto na inflacijata vo analiziraniot period bea promenite vo dano~nata politika, porastot na cenite na uslugite i cenite na naftata.

Postepenoto konsolidirawe na ekonomijata i normaliziranite uslovi na rabotewe pridonesoa industrijskoto proizvodstvo, za prvpat po dve godini, da ostvari porast vo prvata polovina od godinata. Intenziviranata proizvodstvena aktivnost ovozmo`i ostvaruvawe na ekonomski porast (realen porast na BDP od 2,2% vo prviot kvartal od 2003 godina). Sepak, strukturnite reformi vo realniot

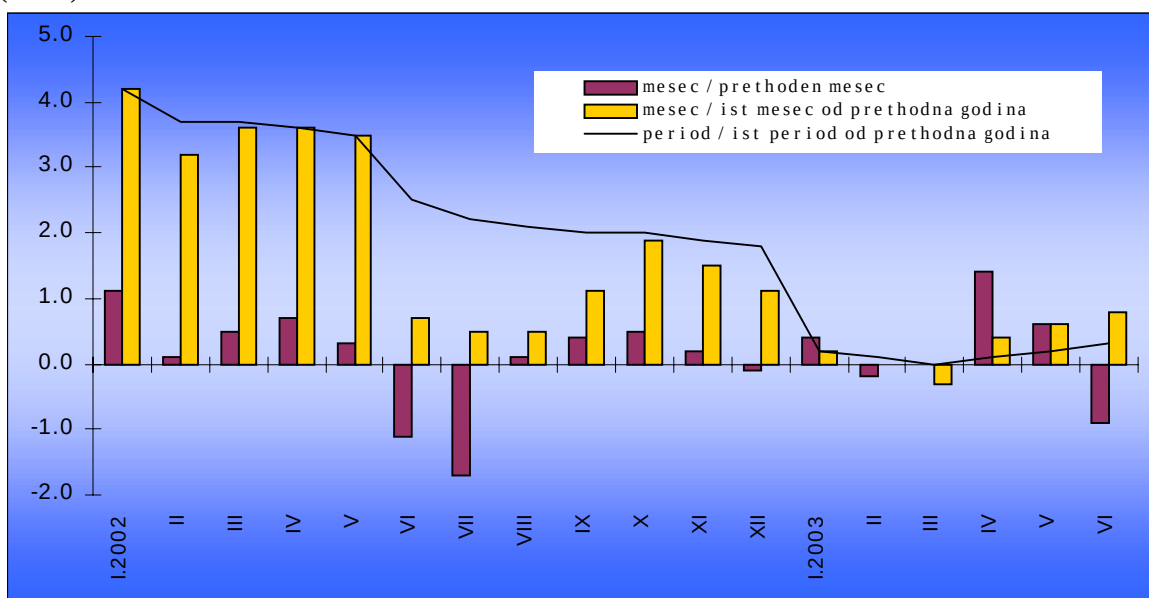
sektor na ekonomijata koi prodlo`ija i vo prvata polovina od 2003 godina, imaa nepovolen odraz vrz vrabotenosta vo Republika Makedonija.

Vo prvata polovina od 2003 godina prodol`i uspe{ната koordinacija na monetarnata i fiskalnata politika, vo nasoka na odr`uvawe na makroekonomskata stabilnost i poddr{ka na ekonomskiot razvoj. Pritoa, be{e registrirano restriktivno tro{ewe na buxetot (zna~itelno poniski rashodi za bezbednosni potrebi i namaleni kapitalni rashodi od buxetot), vo uslovi na poniski buxetski prihodi (glavno poradi ukinuvaweto na danokot na finansiski transakcii od po~etokot na 2003 godina).

1.1. Ceni

Vo prvata polovina od 2003 godina vo Republika Makedonija be{e odr`ana niska i relativno stabilna stapka na inflacija (izrazena preku indeksot na tro{ocite na `ivotot), koja vo prosek iznesuva 0,3% i e za 1,5 procentni poeni poniska od prose~nata stapka na inflacija registrirana vo 2002 godina. Pritoa, treba da se ima predvid relativno povisokata sporedbena osnova od prvata polovina na 2002 godina, koga inflacijata se odr`uva{e na povisoko nivo (i pokraj postepenoto namaluvawe po bezbednosnata kriza). Sporedeno na godi{no nivo (juni 2003 / juni 2002 godina), stapkata na inflacija e isto taka niska i iznesuva 0,8%. Uspe{no odr`anata cenovna stabilnost vo prvata polovina od 2003 godina pretstavuva realizacija na osnovnata i zakonski utvrdena cel na monetarnata politika, kako rezultat na adekvatna primena na raspolo`livite instrumenti za monetarno regulirawe od strana na NBRM, vo uslovi na sîu{te visoka likvidnost vo bankarskiot sistem i pritisoci vrz devizniot kurs. Postignatata cenovna stabilnost deluva pozitivno vrz sozdavaweto na povolen makroekonomski ambient, {to e od golema va`nost vo uslovi na postepeno konsolidirawe na makedonskata ekonomija i intenzivirawe na ekonomskata aktivnost.

Grafikon 1
Tro{oci na `ivotot
(vo %)

Nivoto na prose~nata stapka na inflacija vo prvoto polugodie od 2003 godina be{e relativno stabilno i bez pogolemi oscilacii. Pritoa, strukturno

nabquduvano, ostvareniot porast od 0,3% se dol`i na povisokite tro{oci za uslugi (5,5%), nasproti padot na tro{ocite za stoki (0,6%). Taka, tro{ocite za domuvawe i za soobra}ajni sredstva i uslugi, kako kategorii so pozna~ajno u~estvo vo vkupniot indeks na tro{ocite na `ivotot, se povisoki za 2,3% i 5,3%, soodvetno. I pokraj toa {to re~isi i site ostanati kategorii na tro{oci na `ivotot ostvariya porast vo prvoto polugodie od 2003 godina, nivniot porast vo golema mera be{e neutraliziran so padot na tro{ocite za ishrana (za 2,4%) kako dominantna kategorija vo vkupnite tro{oci na `ivotot. Nivniot pad se dol`i na visokata sporedbena osnova od prethodnata godina, koga bea registrirani visoki ceni na zemjodelskite proizvodi (prvenstveno na zelen~ukot).

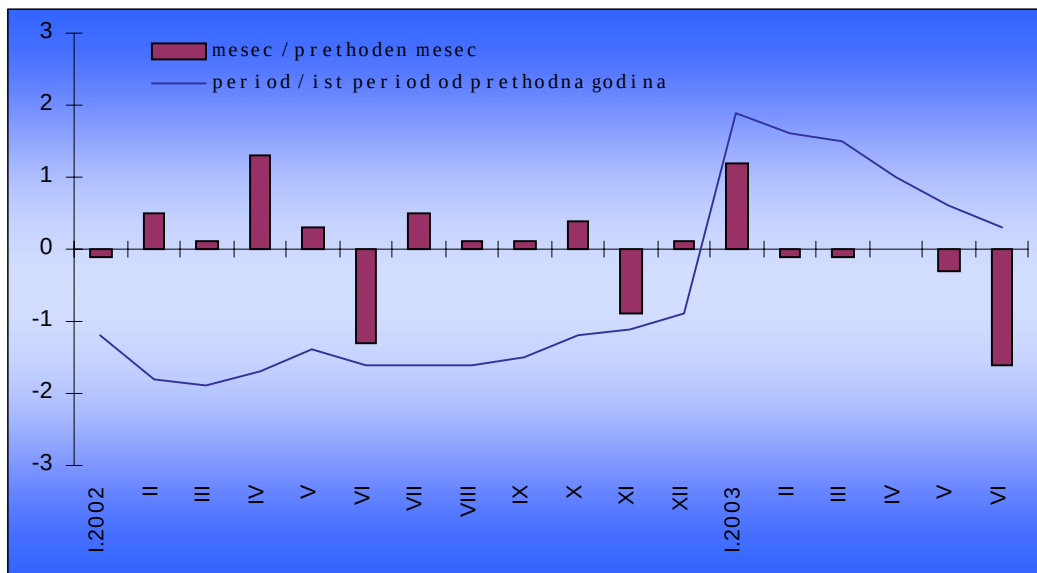
Najizrazen efekt vrz dvi`eweto na inflacijata vo prvata polovina od 2003 godina imaa izmenite vo Zakonot za danokot na dodadena vrednost, ~ija primena zapo~na od 1 april 2003 godina. Imeno, согласно izmenite, op{tata dano~na stapka od 19% se namali na 18%, no nejzinata primena se pro{iri na pogolem del od proizvodite koi dotoga{ bea odano~uvani so povlastena stapka na DDV od 5%. Ovie promeni vo dano~nata politika predizvikaa ednokraten porast na op{toto nivo na cenite vo ekonomijata vo april, koga be{e registrirana najvisoka mese~na stapka na inflacija od 1,4% (bez pozna~aen odraz vrz prose~nata stapka na inflacija).

Zgolemuwaweto na cenite vo fiksniot telefonski soobra}aj od po~etokot na maj (porast na cenite na impulsite vo doma{niot telefonski soobra}aj za 15%) e isto taka faktor so poizrazeno vlijanie vrz inflacijata vo nabquduvaniot period, koj dovede do porast na tro{ocite za uslugi. Sledstveno, vo maj be{e registrirana mese~na stapka na inflacija od 0,6%.

Vo soglasnost so dvi`ewata na svetskite pazari na nafta, vo uslovi na neizvesnost okolu amerikanskata voena intervencijata vo Irak, kon sredinata na januari so odluka na Vladata be{e izvr{eno zgolemuwawe na cenite na naftenite derivati (vo prosek za 3,73% i na toa nivo se zadr`aa do tretata dekada na maj), {to predizvika porast na tro{ocite za soobra}ajni uslugi. Isto taka, od januari se presmetuvaat povisoki ceni na toplinskata energija, {to dovede do porast na tro{ocite za domuvawe. Sledstveno, mese~nata stapka na inflacija vo januari iznesuva{e 0,4%.

Vo februari i mart ne bea registrirani pozna~itelni promeni vo nivoto na tro{oci na `ivotot na mese~na osnova, poradi relativno stabilnoto nivo na ceni kaj pove}eto kategorii na proizvodi. Vo juni be{e zabele`ana mese~na deflacija od 0,9%, glavno determinirana od preneseniot efekt od namaluvaweto na maloprodanite ceni na naftenite derivati kon krajot na maj (vo prosek za 12,65%). Imeno, vo periodot od januari do maj ne se vr{e{e redovното dvonedelno usoglasuvawe na cenite na naftenite derivati so svetskite ceni na naftata, koi po napadot na SAD vrz Irak (21 mart 2003 godina) po~naa rapidno da se namaluvaa. So toa, indeksot na cenite na naftenite derivati vo juni zabele`a visok pad (za 10,0%) i predizvika namaluvawe na tro{ocite za soobra}ajni sredstva i uslugi i za domuvawe (prvenstveno za ogrev i osvetlenie).

Grafikon 2
Ceni na malo
(vo %)

Istovremeno, vo prvoto polugodie od 2003 godina, cenite na malo ostvarija prose~na stapka na porast od 2%, koja isto taka ne registrira{e pogolemi oscilacii, imaj{i go predvid relativno usoglasenoto dvi`ewe na tro{ocite na `ivotot i cenite na malo vo makedonskata ekonomija, koe proizleguva od nivnata determiniranost glavno od isti faktori. Pritoa, nivnata me|ugodi{na stapka na porast vo juni 2003 godina iznesuva 1,5%. Mese~nata dinamika na promenite na cenite na malo vo analiziraniot period e vo soglasnost so dvi`eweto na tro{ocite na `ivotot, pri {to poizrazen mese~en porast na cenite na malo e registriran vo april (1,7%), maj (0,8%) i januari (0,7%), vo juni be{e zabele`ano namaluvawe za 1,3%, dodeka vo februaru i mart ne se registrirani pozna~itelni mese~ni promeni vo nivoto na cenite na malo.

Vrednosta na potro{uva~kata ko{nica za ishrana i pijalaci¹ vo juni 2003 godina, vo odnos na istiot mesec od 2002 godina, e poniska za 0,5% i iznesuva 10.320 denari. Padot se dol`i na poniskata vrednost na pogolem del od kategoriite na proizvodi. Pritoa, najgolemo u~estvo vo vrednosta na ko{nica imaat kategoriite "sve`o i preraboteno meso", "`ito i proizvodi od `ito" i "mleko i mle~ni proizvodi", ~ija vrednost vo analiziraniot period zabele`a pad od 4,2%, 1,3% i 3,5%, soodvetno. Istovremeno, imaj{i go predvid poizrazeniot sezonski pad na cenite na zelen~ukot vo juni minatata godina, vrednosta na kategorijata "sve` i preraboten zelen~uk" registrira{e visok godi{en porast (10%), {to go relativizira{e padot vo ostanatite kategorii.

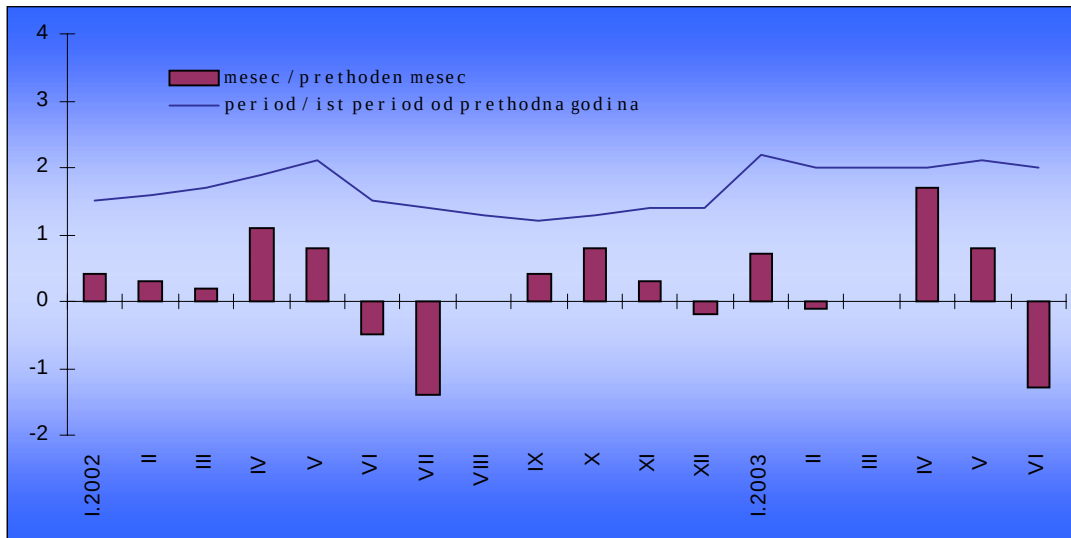
Indeksot na ceni na proizvoditelite na industriski proizvodi vo Republika Makedonija vo prvata polovina od 2003 godina, poka`uva niven porast vo odnos na istiot period od prethodnata godina za 0,3%. Glaven determinira~ki faktor na nivoto na ovie ceni pretstavuva dvi`eweto na cenata na surovata nafta na svetskite berzi, vrz ~ija osnova se opredeluva nivoto na cenite na proizvoditelite

¹ Site proizvodi od kategorijata ishrana i pijalaci, koi ja so~inuvaat ko{nica, se odredeni kako prose~ni mese~ni potrebi na edno ~etiri~leno nezemjodelsko doma}instvo i toj spisok na proizvodi e konstanten (isti proizvodi - isti koli~estva), vo tekot na edna godina.

na nafteni derivati vo ekonomijata.² Sledstveno, vo analiziraniot period tie ostvari porast od 8,4%, {to uslovi porast na cenite na proizvoditelite na energija (za 3,0%). Vo ostanatite granki, nivoto na cenite e glavno nepromeneto, a vo pomal broj na granki e registriran prose~en pad. Na godi {na osnova, cenite na proizvoditelite na industrijski proizvodi vo juni 2003 godina se poniski za 1,1% vo odnos na isti ot mesec od 2002 godina.

Grafikon 3

Ceni na proizvoditelite na industrijski proizvodi
(vo %)

Od aspekt na mese~nata dinamika, dvi `eweto na cenite na proizvoditelite na industrijski proizvodi be {e pod vlijanie na odlukite na Vladata za opredeluvawe na nivoto na cenite na naftenite derivati. So ogled na toa {to vakvi odluki bea doneseni dvapati vo tekot na prvata polovina od 2003 godina (vo sredinata na januari i pri krajot na maj), soodvetno be {e registrirana i poznatitelna mese~na promena na cenite na prizvoditelite na industrijski proizvodi. Taka, vo januari, soglasno odlukata za zgolemuwawe na cenite na naftenite derivati, cenite na proizvoditelite na industrijski proizvodi ostvari mese~en porast od 1,2%. Nivnoto nivo be {e relativno nepromeneto si do juni, koga poradi odlukata za namaluvawe na cenite na naftenite derivati (kon krajot na maj) tie zabele `aa mese~en pad od 1,6%.

1.2. Bruto doma { en proizvod

Vo prvata polovina na 2003 godina, makedonskata ekonomija ostvari realen porast na bruto doma {niot proizvod, kako rezultat na postepenoto intenzivirawe na celokupnata ekonomska aktivnost (industrijska, trgovska, nadvore {no-trgovska), vo uslovi na zadr `ana cenovna stabilnost i stabilen devizen kurs na doma {nata valuta, kako nominalno sidro vo ekonomijata.

Vo prvi ot kvartal od 2003 godina e registriran realen porast na bruto doma {niot proizvod od 2,2%,³ vo odnos na isti ot kvartal od 2002 godina. Porastot

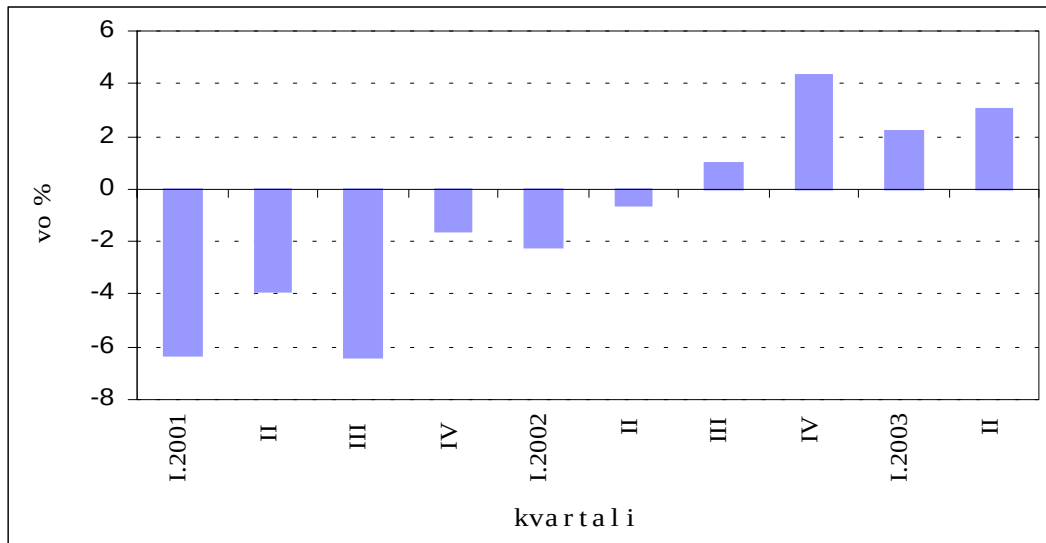
² Vo prvata polovina od 2003 godina, dvi `ewata na svetskite berzi bea pod vlijanie na slu `uvawata na Bliskiot Istok, pri {to do mart svetskata cena na surovata nafta rapidno raste {e, a po realizacijata na napadot na SAD vrz Irak taa po~na da se namaluva.

³ Procenet podatok na Dr `avni ot zavod za statistika.

se dol`i na pozitivnite dvi`ewa registrirani vo sektorite koji glavno imaat najgolemo u`estvo vo sozdavaweto na BDP i koji vo istiot period od prethodnata godina imaa izrazeni negativni dvi`ewa. Taka, industriskiot sektor ostvari porast od 3,4% (vo prviot kvartal od minatata godina toj zabele`a visok pad od 13,9%), pri {to negovoto u`estvo vo BDP se zgolemi za 0,3 procentni poeni i dostigna 22,2%. Dodadenata vrednost vo zemjodelstvoto e povisoka za 1,6% (nasproti padot od 2,7% vo prviot kvartal od 2002 godina), no u`estvoto na ovoj sektor vo BDP ostana nepromeneto. Trgovskata dejnost i sektorot “soobra`aj, skladiawe i vrski” vo prviot kvartal od 2003 godina ostvarija pomalku intenziven porast (4,8% i 1,7%, soodvetno) vo odnos na istiot period od 2002 godina, koga tie bea glavni neutralizatori na negativnite dvi`ewa kaj ostanatite sektori.

Grafikon

Bruto doma{en proizvod
(stapki na realen porast, vo %)

Izvor: Dr`aven zavod za statistika na Republika Makedonija.

Vo vtoriot kvartal od 2003 godina dojde do intenzivirawe na realniot porast na bruto doma{niot proizvod na kvartalna osnova, koj dostigna 3,0%⁴ vo odnos na istiot period od 2002 godina. Toa e rezultat na intenziviraniot porast vo sektorot “soobra`aj, skladiawe i vrski” i vo trgovijata od 7,3% i 5,7%, soodvetno. Sledstveno, nivnite u`estva vo sozdavaweto na BDP se povisoki za 0,4, odnosno 0,3 procentni poeni i dostignaa 9,2%, odnosno 12,4%, soodvetno. Dodadenata vrednost vo industrijata i vo zemjodelstvoto ostvari porast od 3,4% i 2,5%, soodvetno, pri {to nivnoto u`estvo vo BDP e nepromeneto. Negativni tendencii se zabele`ani edinstveno vo sektorot grade`ni{tvo (realen pad od 3,5%, pri istovremen pad na u`estvoto za 0,4 procentni poeni).

Spored raspolo`livite podatoci<sup>5</sup> (vo nominalni vrednosti), rashodnite agregati na BDP imaat divergentni dvi`ewa vo prвите dva kvartala od 2003 godina. Vo prviot kvartal od godinata tie ostvarija negativni dvi`ewa, pri najgolem pad na investiciite vo ma{ini i oprema (26,3%) i javnata potro{uva~ka (11,9%). Izvozot i uvozot na stoki i usluzi se namaleni za 1,4% i 1,7%, soodvetno. Vo vtoriot kvartal

⁴ Procenet podatok na Dr`avniot zavod za statistika.

⁵ Vo soop{tenijata na Dr`avniot zavod za statistika (DZS) za kvartalno dvi`ewe na BDP, od rashodnata strana se presmetuvaat samo javnata potro{uva~ka, investiciite vo ma{ini i oprema, uvozot i izvozot na stoki i usluzi (site po tekovni ceni). DZS raboti na postavuvawe metodologija za presmetka i na li{nata potro{uva~ka, investiciite vo grade`ni objekti i promenata na zalihite.

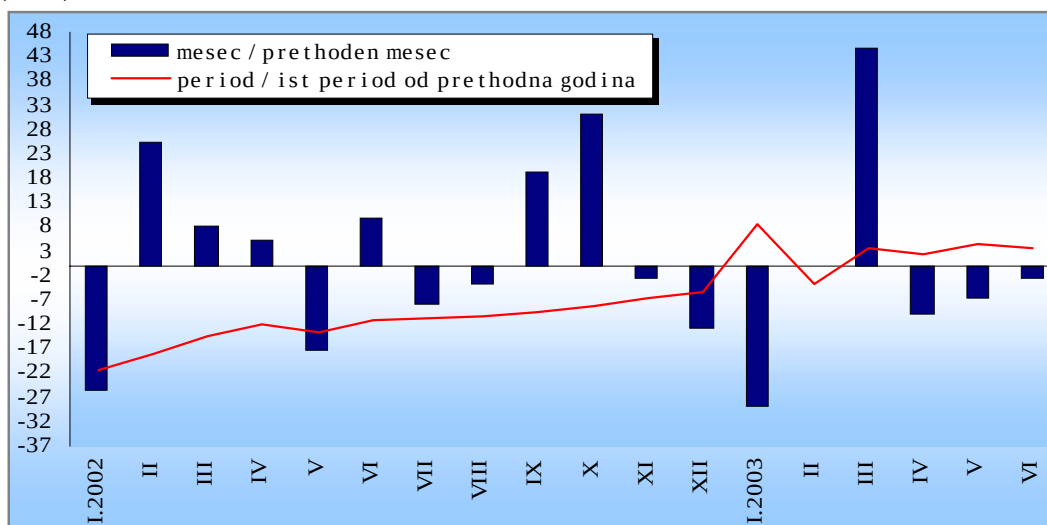
od godinata rashodnite agregati na BDP imaa pozitivni dvi`ewa, pri {to investiciite vo ma{ini i oprema i izvozot na stoki i usluga ostvarija najvisok porast (13,8% i 9,2%, soodvetno). Porastot na javnata potro{uva~ka i uvozot na stoki i usluga dostigna 6,6% i 2,9%, soodvetno.

1.3. Industrisko proizvodstvo

Vo prvata polovina od 2003 godina dojdoo do izraz efektite od postepenoto konsolidirawe na ekonomijata (po naru{uvawata predizvikani od bezbednosnata kriza vo 2001 godina), izrazeni preku normalizirawe na uslovite na rabotewe, revitalizirawe na industriskiot sektor i obnovuvawe na dogovorite so stranskite partneri, {to vlijae{e pozitivno vrz ekonomskata i nadvore{no-trgovskata aktivnost. Sledstveno, vo prvata polovina od 2003 godina be{e registrirana zgolemena proizvodstvena aktivnost. Imeno, fizi~kiot obem na industriskoto proizvodstvo ostvari prose~en porast od 3,5%, vo odnos na istiot period od prethodnata godina. So toa, industriskoto proizvodstvo ovaa godina povtorno bele`i pozitivna promena vo prvoto polugodie, {to ne be{e slu~aj vo prethodnite dve godini. Voobi~aenite dvi`ewa na industriskoto proizvodstvo za ovoj period od godinata signaliziraat deka ekonomijata poleka izleguva od ekonomskata kriza.

I pokraj zgolemenata industriska aktivnost, proizvodstvenite pretprijatija i natamu se soo~uvaat so izvesni problemi vo raboteweto, koi go limitiraat proizvodstvoto. Spored analizata za delovnite tendencii vo prerabotuva~kata industrija na Dr`avniot zavod za statistika (juni 2003 godina), najgolemo vlijanie vrz ograni~uvawe na obemot na proizvodstvo imaat finansiskite problemi na proizvodstvenite pretprijatija. Nedovolnata doma{na i stranska pobaruva~ka i natamu vlijae nepovolno vrz proizvodstvoto, a kako sî pozna~aen ograni~uva~ki faktor se istaknuva konkurentniot uvoz (delumno kako prvi~en efekt od za~lenuvaweto vo STO).

Grafikon 5
Industrisko proizvodstvo
(vo %)

Strukturno nabquduvano, vo analiziraniot period e registriran porast na proizvodstvoto vo re~isi site glavni industriski grupi, osven kaj proizvodstvoto na netrajni proizvodi za {iroka potro{uva~ka, ~ij pad vo zna~itelna mera vlijae{e neutralizira~ki vrz izrazeniot porast vo ostanatite grupi (soglasno negovoto

pozna~itelno u~estvo vo vkupnoto proizvodstvo). Od aspekt na dvi`ewata kaj poodelnite sektori, prerabotuva~kata industrija i snabduvaweto so elektri~na energija, gas i voda ostvari porast na proizvodstvoto, dodeka proizvodstvoto vo sektorot "vadewe rudi i kamen" zabele`a pad vo nabqduvaniot period. Analizirano po granki, porastot ne e seopfaten, imaj}i predvid deka 17 od vkupno 24 industriski granki zabele`aa prose~en pad na proizvodstvoto vo prvoto polugodie od 2003 godina. Pritoa, glaven nositel na porastot e proizvodstvoto na osnovni metali (zgolemuwawe za 2 pati), koe u~estvuva so 16,4% vo vkupnoto industrisko proizvodstvo, a pozna~aen porast ostvari i snabduvaweto so elektri~na energija, gas i voda (19,1%), koe opfa}a 6,9% od vkupnoto industrisko proizvodstvo.

Tabela 2
Industrisko proizvodstvo

	struktura vo %	VI.2003 VI .2002	I-VI.2003 I-VI.2002
		vo %	vo %
Vkupno	100,00	-0,1	3,5
Energija		32,9	8,7
Intermedijarni proizvodi, osven energija		4,9	11,3
Kapitalni proizvodi		-5,3	2,6
Trajni proizvodi za {iroka potro{uva~ka		68,2	59,9
Netrajni proizvodi za {iroka potro{uva~ka		-15,4	-11,1
<i>Vadewe rudi i kamen</i>	3,2	-72,4	-63,5
<i>Prerabotuva~ka industrija</i>	89,9	1,9	4,9
Proizvodstvo na prehranbeni proizvodi i pijalaci	24,9	-17,8	-15,9
Proizvodstvo na tutunski proizvodi	5,0	16,1	0,1
Proizvodstvo na tekstilni tkaenini	4,3	-42,6	-25,7
Proizvodstvo na predmeti za obleka; dorabotka i boewe na krzno	4,5	-40,0	-18,7
Proizvodstvo na koks, derivati na nafta i nuklearno gorivo	7,0	18,7 pati	-3,5
Proizvodstvo na hemikalii i hemiski proizvodi	7,2	-41,9	-20,4
Proizvodstvo na proizvodi od drugi nemetalni minerali	4,6	18,4	3,4
Proizvodstvo na osnovni metali	16,4	69,8	2 pati
Proizvodstvo na elektri~ni ma{ini i aparati, nespomnati na drugo mesto	4,0	-56,7	-28,6
<i>Snabduwawe so elektri~na energija, gas i voda</i>	6,9	18,2	19,1

Izvor: Dr`aven zavod za statistika na Republika Makedonija.

Analizirano po meseci, industriskoto proizvodstvo ostvari visok mese~en porast vo mart (44,9%), kako rezultat na voobi~aeno pogolemiot broj na rabotni denovi vo odnos na prethodniot mesec i aktivnostite okolu otkupot i prerabotkata na tutunot, no i poradi nevoobi~aeno niskata sporedbena osnova od prethodniot mesec. Imeno, vo februaru izostana voobi~aeniot sezonski porast, pri {to industriskoto proizvodstvo se zadr`a na nivoto od januari. Vo ostanatite meseci od polugodieto, industriskoto proizvodstvo zabele`a mese~en pad, koj be}e najizrazen vo januari (28,9%), pod vlijanie na sezonski faktor (pomal broj na rabotni denovi).

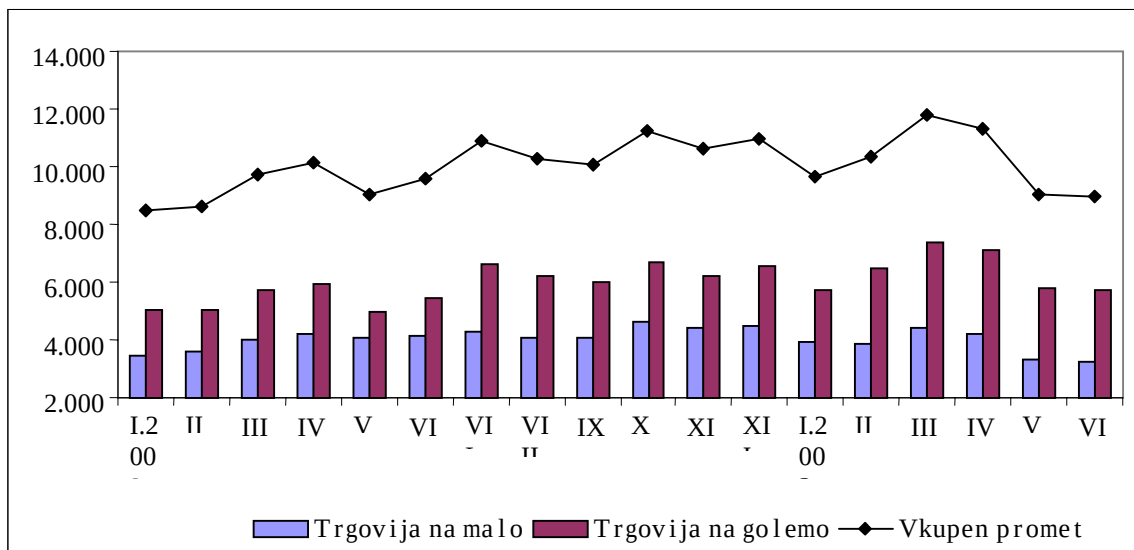
Vo vtoriot kvartal, stapkite na mese~en pad postepeno se namaluvaa (9,7%, 6,5% i 2,4% vo april, maj i juni, soodvetno).

1.4. Promet vo trgovijata i grade`ni { tvo

Vo prvoto polugodie na 2003 godina vkupniot trgovski promet iznesuva{e 61.191 milion⁶ denari i vo odnos na istiot period od minatata godina be{e nominalno poviok za 10,1%. Analizirano po kvartali, pogolem del od prometot e realiziran vo prvot kvartal na 2003 godina (52,0% od vkupniot promet vo polugodieto). Pritoa, prometot vo prvot kvartal na 2003 godina vo sporedba so istiot period od 2002 godina e poviok za 18,7%, dodeka vo vtoriot kvartal na 2003 godina toj zabele`a umeren porast od 2,1%. Vo pogled na mese~nata dinamika, dominiraa negativni mese~ni stapki na promena na vkupniot trgovski promet, pri { to samo vo februaru i mart bea ostvareni mese~ni stapki na porast na prometot od 7,2% i 13,7%, soodvetno, { to delumno se dol`i na vlijanie na psiholo{kiot faktor pred voveduvaweto na promenite kaj DDV. Pritoa, najgolem mese~en pad e registriran vo januari od 16,4%, pod vlijanie na sezonski faktor (visoka sporedbena osnova od prethodniot mesec, odnosno zgolemen promet pred novogodi{nite praznici).

Grafikon 6

Promet vo trgovijata
(vo milioni denari)

Strukturno analizirano, porastot na vkupniot promet vo trgovijata vo prvoto polugodie na 2003 godina e rezultat na visokiot porast na prometot vo trgovijata na golemo, so ogled na namaleniot promet vo trgovijata na malo. Taka, prometot vo trgovijata na golemo vo prvite {est meseci od 2003 godina dostigna 38.256 milioni denari, { to e za 19,2% pove{e vo sporedba so prvata polovina od 2002 godina, dodeka prometot vo trgovijata na malo iznesuva{e 22.935 milioni denari i zabele`a pad od 2,3%. Kvartalno analizirano, porastot na vkupniot promet vo prvot kvartal na 2003 godina se dol`i na zgolemeni promet vo trgovijata na malo (za 10,8%) i trgovijata na golemo (za 24,2%), za razlika od porastot vo vtoriot

⁶ Proceneti podatoci na Dr`avniot zavod za statistika na Republika Makedonija.

kvartal na 2003 godina, koj e rezultat na porastot ostvaren vo trgovijata na golemo (za 14,3%), dodeka prometot vo trgovijata na malo zabele`a pad (za 13,9%).

Vo prvoto polugodie od 2003 godina e zabele`ana namalena grade`na aktivnost vo sporedba so istiot period od predhodnata godina. Taka, vrednosta na dogovorenite grade`ni raboti vo prvata polovina na 2003 godina iznesuva {e 7.275 milioni denari, {to vo sporedba so istiot period od minatata godina e pomalku za 11,4%. Vrednosta na izvr{enite grade`ni raboti vo analiziraniot period iznesuva {e 3.220 milioni denari i vo odnos na istiot period od minatata godina be {e poniska za 20,2%. Pritoa, treba da se imaat predvid intenzivirane grade`ni raboti vo postkrizniot period, {to pridonese za pavisoka sporedbena osnova vo prvata polovina na 2002 godina.

1.5. Vrabotenost i plati

Eden od osnovnite problemi so koi se soo`uva makedonskata ekonomija podolg vremenski period, e visokata nevrabotenost. Za te`inata na problemot govori faktot deka se raboti za strukturna nevrabotenost, {to go objasnuva negoviot dolgoro`en karakter i te{kotijata vo iznao|awe soodvetni re{enija za nadminuvawe na problemot. Vo prvoto polugodie na 2003 godina problemot be {e dopolnitelno aktueliziran so reformite vo javnata administracija vo nasoka na namaluvawe na brojot na vrabotenite vo javniot sektor, kako i so strukturnite reformi vo stopanstvoto. Taka, na krajot na juni 2003 godina vo odnos na krajot na dekemvri 2002 godina vkupniot broj na vraboteni se namali za 2.134 lica, ili za 0,8% i iznesuva {e 275.860 lica⁷. Pritoa, vrabotenosta e namalena vo trite glavni stopanski dejnosti: vo zemjodelstvoto (za 1,4%), industrijata (za 1,1%) i dejnosta uslugi (za 0,4%). Poizrazeni pad na vrabotenosta vo industrijata determinira {e namaluvawe na nejzinoto procentualno u`estvo vo vkupnata vrabotenost, za smetka na porastot na u`estvoto na uslu`nata dejnost, vo koja se vraboteni 48,4% od vkupniot broj na vraboteni (spored sostojbata na krajot na juni 2003 godina). Vo ramki na uslu`nata dejnost, od vkupno devet sektori, vo pet e registrirano namaluvawe na brojot na vrabotenite. Trite najgolemi sektori vo dejnosta uslugi (sektorot zdravstvo i socijalna rabota, sektorot obrazovanie i sektorot trgovija) opfa}aat 28,1% od vkupnata vrabotenost. Pritoa, vo odnos na krajot na dekemvri 2002 godina, vo sektorot obrazovanie i sektorot trgovija brojot na vrabotenite se zgolemi za 0,6% i 0,5%, soodvetno, dodeka vo sektorot zdravstvo i socijalna rabota brojot na vrabotenite se namali za 0,9%. Vo ramki na industrijata, koja opfa}a 47,5% od vkupnata vrabotenost, vo site `etiri sektori e registriran pad na vrabotenosta, pri najvisok pad vo sektorot grade`ni {tvo (za 3,6%). Pritoa, vo sektorot prerabotuva`ka industrija, vo koj se vraboteni najgolem broj, odnosno 31,8% od vkupno vrabotenite, e registriran pad na vrabotenosta za 0,5%.

⁷ Mese`nite podatoci za vrabotenosta na Dr`avniot zavod za statistika na Republika Makedonija ne se sovpa|aat so podatocite od anketata na rabotnata sila zaradi razli`na metodologija.

Tabela 3

Vrabotenost po dejnosti i sektori vo Republika Makedonija

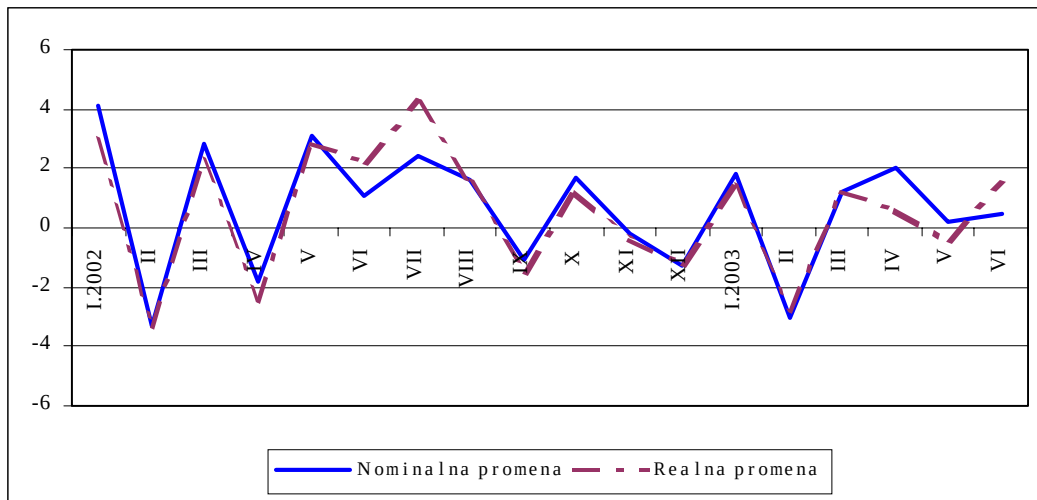
	31.12.2002	31.03.2003	30.06.2003	
	broj na vraboteni		broj na vraboteni	% u~estvo
Vkupno	277.994	277.368	275.860	100,0
Zemjodelstvo	11.586	11.704	11.427	4,1
Zemjodelstvo, lov i {umarstvo	11.302	11.420	11.149	4,0
Ribarstvo	284	284	278	0,1
Industrija	132.361	132.245	130.948	47,5
Vadewe na rudi i kamen	5.261	5.247	5.228	1,9
Prerabotuvaka industrija	88.136	88.402	87.724	31,8
Snabduvawe so elektrina energija, gas i voda	15.205	15.194	15.095	5,5
Grade`nitvo	23.759	23.402	22.901	8,3
Uslugi	134.047	133.419	133.485	48,4
Trgovija na golemo i malo, popravka na motorni vozila, motocikli i predmeti za doma}instvo	20.571	20.415	20.669	7,5
Hoteli i restorani	4.360	4.313	4.329	1,6
Soobra}aj, skladirawe i vrski	17.504	17.317	17.192	6,2
Finansisko posreduvawe	6.397	6.220	6.051	2,2
Aktivnosti vo vraska so nedvi`enimot, iznajmuvawe i delovni aktivnosti	6.013	6.040	6.082	2,2
Javna uprava i odbrana, zadol`itelna socijalna zatita	13.808	13.775	13.905	5,0
Obrazovanie	27.521	27.637	27.685	10,0
Zdravstvo i socijalna rabota	29.458	29.297	29.182	10,6
Drugi komunalni, kulturni, op{titi i li`ni uslu`ni aktivnosti	8.415	8.405	8.390	3,0

Izvor: Dr`aven zavod za statistika na Republika Makedonija

Na godi{na osnova (juni 2003/ juni 2002 godina), vkupnata vrabotenost vo Republika Makedonija e namalena za 3.619 lica, ili za 1,3%. Padot proizleguva od namaleni broj vraboteni vo zemjodelstvoto (za 8,0%) i industrijata (za 3,1%), dodeka vo dejnosta usluga e registriran porast (za 1,2%). Vo prosek, vo periodot januari-juni 2003 godina, vo odnos na istiot period od predhodnata godina, vrabotenosta e namalena za 4.763 lica, ili za 1,7%. Analizirano po kvartali, na krajot na prviot kvartal od 2003 godina, vrabotenosta e namalena za 0,2% vo odnos na krajot na dekmvri 2002 godina, dodeka na krajot na vtoriot kvartal e registriran poizrazen pad na vrabotenosta od 0,5%, vo odnos na krajot na prviot kvartal.

Nominalnata prose~na neto plata po rabotnik vo Republika Makedonija vo prvoto polugodie na 2003 godina iznesuva {e 11.690 denari i vo odnos na istiot period od 2002 godina be {e povisoka za 6,7%. Vo analiziraniot period, realniot porast na prose~nata neto plata be {e re~isi identi~en so nominalniot (6,4%), imaj}i ja predvid niskata stapka na inflacija vo prvoto polugodie na 2003 godina (0,3%).

Grafikon 7
Prose~ni isplateni neto plati
(vo %, po meseci)

Pritoa, porastot na nominalnata prose~na plata e rezultat na zgolemenite plati vo industrijata i dejnosta usluga (za 3,4% i 8,1%, soodvetno), dodeka vo zemjodelstvoto e registriran pad od 2,0%. Sektorski analizirano, vo ramki na uslugite, najvisok prose~en porast ostvariya platite vo sektorite: javna uprava i odbrana (16,8%), obrazovanie (14,3%) i zdravstvo (13,1%). Najvisoka prose~na plata e registrirana vo sektorot finansisko posreduvawe od 23.085 denari (prose~en porast od 4,4%). Vo ramki na industrijata, prose~nata plata vo prerabotuvawata industrija, kako dominanten sektor, iznesuva {e 9.885 denari i be {e povisoka za 0,3%, vo odnos na istiot period od minatata godina.

1.6. Fiskalna politika⁸

Vo domenot na fiskalnata politika, dve promeni go odbele`aa prvoto polugodie na 2003 godina: a/ ukinuvaweto na danokot na finansiski transakcii, koj prestana da se naplatuva od 01.01.2003 godina i b/ voveduvaweto na promenite kaj danokot na dodadena vrednost koi po~naa da va`at od 01.04.2003 godina, so koi op { tata stapka na danokot na dodadena vrednost se namali od 19% na 18% i zapo~na da se primenuva i na odredeni kategorii na proizvodi i usluga koi dotoga { se odano~uvaa so povlastena stapka. Na krajot na prvoto polugodie na 2003 godina, vkupnite buxetski prihodi i rashodi bea poniski vo sporedba so istiot period od 2002 godina, pri { to pointenziven pad zabele`aa vkupnite buxetski rashodi. So toa, vo prvoto polugodie od 2003 godina be {e ostvaren suficit vo centralniot buxet.

⁸ Spored podatoci od Ministerstvoto za finansii

Tabela 4

Vkupni buxetski prihodi
(vo milioni denari)

	Januari-Juni		Indeks 2003/2002	Struktura vo %	
	2002	2003		2002	2003
Vkupni prihodi na buxetot (so finansirawe)	33.623	31.257	93,0	100,0	100,0
1. Izvorni prihodi	26.824	26.184	97,6	79,8	83,8
od toa:					
Dano~ni prihodi:	25.502	24.241	95,1	75,8	77,6
- personalen danok	3.498	3.559	101,7	10,4	11,4
- danok od dobivka	1.398	1.825	130,5	4,2	5,8
- danok na dodadena vrednost	9.234	10.415	112,8	27,5	33,3
- akcizi	4.968	4.918	99,0	14,8	15,7
- carini	3.150	3.243	103,0	9,4	10,4
Nedano~ni prihodi:	1.322	1.942	146,9	3,9	6,2
- pretpriema~ki prihod	566	812	143,5	1,7	2,6
- taksi i nadomestoci	561	653	116,4	1,7	2,1
- drugi vladini uslugi	164	250	152,4	0,5	0,8
2. Kapitalni prihodi	253	297	117,4	0,8	1,0
3. Finansirawe	6.545	4.776	73,0	19,5	15,3

Izvor: Ministerstvo za finansii na Republika Makedonija

Vkupnite buxetski prihodi vo periodot januari-juni 2003 godina iznesuvaa 31.257 milioni denari⁹ i vo sporedba so istiot period od 2002 godina bea poniski za 7,0%. Namaluvaweto na buxetskite prihodi vo najgolem del se dol`i na visokiot pad na prihodite od finansirawe (pomal iznos na primeni donacii), so {to i nivnoto strukturno u~estvo se namali za 4,2 procentni poeni. Izvornite prihodi na buxetot, koi gi opfa}aat dano~nite i nedano~nite prihodi, vo prvata polovina na 2003 godina iznesuvaa 26.184 milioni denari i vo sporedba so prvata polovina od 2002 godina se namaleni za 2,4%. Pritoa, padot se dol`i na namalenite dano~ni prihodi, so ogled na registriraniot porast na nedano~nite prihodi. Registriranoto namaluvawe na dano~nite prihodi proizleguva od razli~nata sporedbena osnova vo 2002 godina (koga se ostvaruvaa prilivi i od danokot na finansiski transakcii), imaj}i ja predvid podobrenata naplata na pozna~ajnite vidovi na danoci vo analiziraniot period.

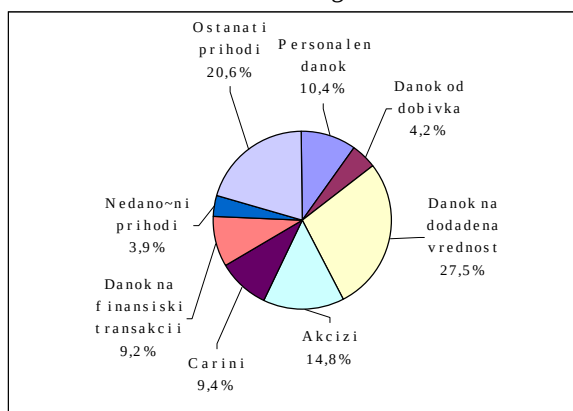
Nabquduvano po kvartali, pogolem del od vkupnite buxetski prihodi (55,6%) bea ostvareni vo vtoriot kvartal na 2003 godina. Pogolemiot iznos na prihodi ostvaren vo vtoriot kvartal e rezultat na pogolemite prilivi soglasno izmenite kaj DDV, uplatata na dividenda od Makedonski Telekomunikacii, pogolemiot priliv na krediti od stranstvo i dobienite sredstva od sukcesijata na imotot na porane{ na SFRJ (995 milioni denari, ili 7,5% od sredstvata koi bea deponirani kaj komercijalni banki vo SAD).

⁹ Vo vkupnite buxetski prihodi se vkluceni i prihodite od finansirawe na buxetot

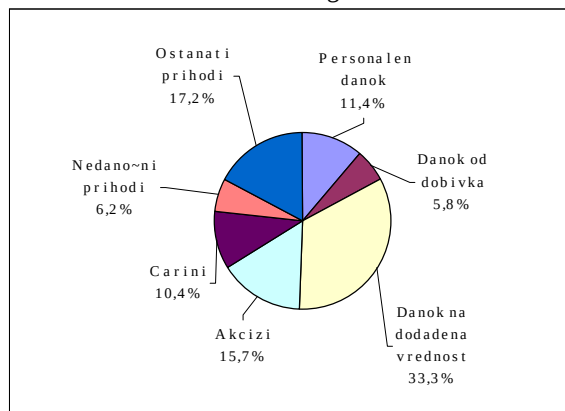
Grafikon 8

Strukturno u~estvo na komponentite vo vkupnite buxetski prihodi

I - VI. 2002 godina

I - VI. 2003 godina

Vkupnite rashodi na buxetot vo prvoto polugodie na 2003 godina iznesuvaa 30.623 milioni denari¹⁰ i vo odnos na istiot period od 2002 godina bea poniski za 7,4%. Padot se dol`i na namalenite tekovni tro{oci (za 8,0%) i namalenite kapitalni tro{oci i neto pozajmuvawa (za 61,8%). Najzna~aen pridones za padot na tekovnite tro{oci ima dvi`eweto na rashodite za stoki i usluzi, koi vo prvata polovina na 2003 godina bea re~isi prepolovoeni vo odnos na istiot period od minatata godina (poradi namalenite tro{oci za bezbednosni potrebi), a nivnoto strukturno u~estvo se namali za 9,7 procentni poeni. Padot na kapitalnite tro{oci i neto pozajmuvawata e posledica od namalenite investicii vo osnovni sredstva, kako i od zna~itelno poniskite tro{oci za proekti koi se finansiraat od sredstvata od privatizacijata na Makedonski Telekomunikacii.

Tabela 5

Vkupni buxetski rashodi

(vo milioni denari)

	Januari-Juni		Indeks 2003/2002	Struktura vo %	
	2002	2003		2002	2003
Vkupni buxetski rashodi (so finansirawe)	33.065	30.623	92,6	100,0	100,0
1. Tekovni tro{oci	26.972	24.801	92,0	81,6	81,0
- Plati i naemnini	8.662	10.010	115,6	26,2	32,7
- Stoki i usluzi	6.827	3.346	49,0	20,6	10,9
- Transferi	9.402	9.797	104,2	28,4	32,0
- Kamati	1.831	1.399	76,4	5,5	4,6
2. Kapitalni tro{oci i neto pozajmuvawe	3.590	1.372	38,2	10,9	4,5
3. Rezervi	77	115	149,4	0,2	0,4
4. Finansirawe	2.426	4.334	178,6	7,3	14,2
Otplata na glavica (amortizacija)	2.426	4.334	178,6	7,3	14,2

Izvor: Ministerstvo za finansii na Republika Makedonija

Soglasno pogolemite prilivi vo vtoriot kvartal na 2003 godina, realizirane rashodi vo vtoriot kvartal bea povisoki za 16,9% vo odnos na rashodite vo prviot kvartal. Toa glavno se dol`i na zgolemeni iznos na tekovni transferi, kapitalni tro{oci (transferi vo `elezni~kiot soobrajaj) i rashodi za finansirawe (isplata na tretata rata od obvrznicite za staroto devizno {tedewe).

¹⁰ Vo vkupnite buxetski rashodi se vku~eni i rashodite za finansirawe na buxetot.

Tabela 6

Prihodi i rashodi na fondovite na buxetot
(vo milioni denari)

	Januari-Juni 2003			
	Vkupni prihodi	Indeks 2003/2002	Vkupni rashodi	Indeks 2003/2002
<i>Socijalni fondovi</i>	22.719	107,0	23.215	108,6
- za penzisko i invalidsko osiguruvawe	12.938	106,6	13.675	109,3
- za zdravstveno osiguruvawe	6.779	107,7	6.544	108,3
- za vrabotuvawe	3.002	107,0	2.996	106,4
<i>Fond za patiteta</i>	1.382	102,2	1.299	93,3

Izvor: Ministerstvo za finansii na Republika Makedonija

Vkupnite prihodi na socijalnite fondovi (Fond za penzisko i invalidsko osiguruvawe, Fond za zdravstvo i Fond za vrabotuvawe) vo prvoto polugodie na 2003 godina iznesuvaa 22.719 milioni denari i vo odnos na istiot period od minatata godina ostvarija porast od 7,0%. Pritoa, rashodite na ovie fondovi za nabquduvaniot period iznesuvaa 23.215 milioni denari, {to vo odnos na istiot period od 2002 godina pretstavuva porast od 8,6%. Istovremeno, Fondot za patiteta vo prvata polovina na 2003 godina ostvari prihodi koi se za 2,2% povioki od ostvarenite vo prvata polovina na 2002 godina, pri namaleni rashodi za 6,7% vo odnos na istiot period od 2002 godina.